

USTAWA

z dnia

o zmianie ustawy o ochronie zwierząt¹⁾

Art. 1. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 34 uchyla się ust. 1;

2) w art. 35 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Kto zabija, uśmierca zwierzę albo dokonuje uboju zwierzęcia z naruszeniem przepisów art. 6 ust. 1, art. 33, art. 34 ust. 2–4 lub art. 4 ust. 1 lub 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz. Urz. UE L 303 z 18.11.2009, str. 1)

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

¹⁾ Przepisy niniejszej ustawy wykonują postanowienia rozporządzenia Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz. Urz. UE L 303 z 18.11.2009, str. 1).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625, Nr 92, poz. 880 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 33, poz. 289 i Nr 175, poz. 1462, z 2006 r. Nr 249, poz. 1830, z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 79, poz. 668 i Nr 92, poz. 753, z 2010 r. Nr 47, poz. 278, z 2011 r. Nr 230, poz. 1373 oraz z 2012 r. poz. 908 i poz. 985.

UZASADNIENIE

Proponowana w projekcie ustawy zmiana ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2003 r. Nr 106, poz. 1002, z późn. zm.) polega na uchyleniu w art. 34 ust. 1 w celu dopuszczenia uboju zwierząt, wykonywanego według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, pod warunkiem, iż ma to miejsce w rzeźni.

W dniu 27 listopada 2012 r. Trybunał Konstytucyjny rozpatrując wniosek Prokuratora Generalnego orzekł, że § 8 ust. 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz. U. Nr 205, poz. 2102, z późn. zm.) jest niezgodny z art. 34 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, a przez to jest niezgodny również z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis rozporządzenia utracił moc obowiązującą z dniem 31 grudnia 2012 r.

W związku z tym orzeczeniem oraz zgodnie z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, z dniem 1 stycznia 2013 r. obowiązuje zakaz uboju zwierząt bez ogłuszenia. Art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt stanowi, że zwierzę kręgowie w ubojni może zostać uśmiercone tylko po uprzednim pozbawieniu świadomości przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, przez co wyklucza możliwość wykrwawienia zwierzęcia bez uprzedniego ogłuszenia. W polskim ustawodawstwie zatem obowiązują wyższe standardy ochrony zwierząt podczas uboju niż określone w rozporządzeniu Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (Dz. Urz. UE L 303 z 18.11.2009, str. 1). W konsekwencji ubój zwierząt prowadzony zgodnie z obyczajami religijnymi zarejestrowanych związków wyznaniowych nie jest możliwy. Co więcej, zgodnie z art. 35 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, prowadzenie uboju bez ogłuszenia jest przestępstwem, podlegającym karze grzywny, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2, a w przypadku działania ze szczególnym okrucieństwem, karze pozbawienia wolności do lat 3. Ponadto sąd może orzec wobec sprawcy zakaz wykonywania określonego zawodu, prowadzenia określonej działalności lub wykonywania czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, a także może orzec przepadek narzędzi lub przedmiotów służących do popełnienia przestępstwa

oraz przedmiotów pochodzących z przestępstwa. Dodatkowo sąd może orzec nawiązkę w wysokości od 500 zł do 100.000 zł na cel związany z ochroną zwierząt, wskazany przez sąd.

Wejście w życie rozporządzenia nr 1099/2009 zbiegło się z datą, od której zaczął obowiązywać nowy stan prawny ukształtowany wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, tj. 1 stycznia 2013 r. W motywie 18 preambuły tego rozporządzenia podkreślono, że dyrektywą 93/119 zostało przyznane odstępstwo od ogłuszania zwierząt w przypadku uboju odbywającego się w rzeźni zgodnie z obrzędami religijnymi. Stwierdzono także, że ze względu na różny sposób transpozycji przepisów wspólnotowych mających zastosowanie do uboju zgodnego z obrzędami religijnymi, zależnie od kontekstu krajowego, oraz biorąc pod uwagę fakt, iż przepisy krajowe uwzględniają kwestie wychodzące poza cel rozporządzenia nr 1099/2009, ważne jest utrzymanie odstępstwa od ogłuszania zwierząt przed ubojem, gdyż rozporządzenie nr 1099/2009 respektuje wynikające z art. 10 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej wolność wyznania, prawa do uzewnętrzniania religii lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i uczestniczenie w obrzędach. Zostało to odzwierciedlone w art. 4 ust. 4 rozporządzenia nr 1099/2009, w którym ustanowiono odstępstwo od obowiązku ogłuszenia zwierzęcia w przypadku zwierząt poddawanych ubojowi według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne.

Wprowadzenie ograniczeń dotyczących możliwości przeprowadzania uboju zwierząt bez uprzedniego ogłuszenia pogorszyło warunki prowadzenia działalności gospodarczej dla tych podmiotów gospodarczych, w których pozyskiwane było mięso zgodnie z zasadami uboju rytualnego. Podmioty branży mięsnej zawierały umowy z podmiotami działającymi na rynku unijnym oraz z podmiotami w państwach trzecich w zakresie dotyczącym dostaw produktów pozyskiwanych przez dokonywanie uboju zwierząt bez ogłuszenia. Obecny stan prawny, jeśli zostanie utrzymany, może doprowadzić do zrywania części umów oraz niezawierania nowych. Zyski wynikające z uboju i wprowadzenia na rynek produktów pochodzących od tych zwierząt zostaną utracone. W tym miejscu należy zauważyć, że w 2011 r. w Polsce działalność prowadziło 801 zakładów uboju zwierząt kopytnych, 194 zakłady uboju drobiu oraz 4 zakłady uboju królików. Ponadto poza rzeźniami w 2011 r. dokonano uboju 1511 cieląt, 1908 owiec i 667 kóz. W 2011 r. w Polsce funkcjonowało 15 rzeźni bydła oraz 12 rzeźni drobiu, w których pozyskiwane było mięso zgodnie z zasadami uboju rytualnego.

Należy zaznaczyć, że spożycie wołowiny w Polsce wynosi zaledwie ok. 2 kg na osobę przy średniej unijnej na poziomie ok. 15 kg na osobę. Głównym przeznaczeniem produkcji polskiej wołowiny jest eksport (w 2011 r. Polska wyeksportowała ok. 270 tys. ton tego gatunku mięsa). Dodatkowo odnotowany przez Komisję Europejską w 2012 r. spadek konsumpcji wołowiny w państwach Unii Europejskiej o 2% powoduje, że jedyną możliwością kontynuacji działalności dla niektórych zakładów tej branży stają się rynki państw trzecich. Brak możliwości umieszczenia produktów na rynkach państw trzecich może, zdaniem przedstawicieli branży mięsnej, ograniczyć produkcję mięsa w niektórych zakładach nawet o 30%. Należy także liczyć się z koniecznością wypłacenia kar umownych za niedostarczone kontrahentom produkty. Ograniczenia produkcji w zakładach produkujących wołowinę i mięso drobiowe zgodnie z wymaganiami konsumentów muzułmańskich w Unii Europejskiej oraz państwach trzecich może doprowadzić do bankructw kilkunastu firm w tej branży i w obszarach z nią powiązanych. Raz utracone rynki i wypracowana pozycja na rynkach zewnętrznych mogą być bezpowrotnie utracone. Dobrowolna rezygnacja z rozległego rynku zbytu, który ma tendencje do kilkuprocentowego wzrostu rocznie, spowoduje istotne ograniczenie możliwości skutecznego konkutowania z innymi podmiotami działającymi na rynku unijnym.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że w większości państw Unii Europejskiej oraz EFTA dokonuje się uboju zwierząt zgodnie z obyczajem religijnym w tym uboju bez ogłuszenia. Zgodnie z danymi dotyczącymi roku 2010 (raport DIAREL) na taki ubój zezwalano w Belgii, Bułgarii, Chorwacji, Danii, Francji, Niemczech, Grecji, Słowenii, Węgrzech, Irlandii, Włoszech, Łotwie, Litwie, Luksemburgu, Malcie, Holandii, Portugalii, Cyprze, Rumunii, Hiszpanii, Wielkiej Brytanii oraz z ograniczeniami w Austrii, Finlandii, Słowacji i Estonii. Zakaz uboju bez ogłuszania obowiązywał w tym czasie w Szwecji, Norwegii i Szwajcarii.

Aby zapobiec wystąpieniu wyżej wymienionych negatywnych skutków gospodarczych należy dopuścić możliwość uboju zwierząt według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne, pod warunkiem, że ma to miejsce w rzeźni. W tym celu niezbędna jest zmiana ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt polegająca na uchyleniu ust. 1 w art. 34. Uchylenie ust. 1 w art. 34 ustawy spowoduje, że bezpośrednio zastosowanie będzie miał art. 4 ust. 4 rozporządzenia nr 1099/2009 dopuszczający ubój rytualny, natomiast wprowadzenie bardziej restrykcyjnych przepisów krajowych, o których mowa w art. 26 tego rozporządzenia nie znajdzie zastosowania.

Projektowana ustawa jest zgodna z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych, w związku z tym nie podlega notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt ustawy został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji.

Projekt ustawy znajduje się w wykazie prac legislacyjnych Rady Ministrów.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie z dniem ogłoszenia. Wejście w życie projektowanej ustawy w tym terminie nie narusza zasad demokratycznego państwa prawnego, gdyż regulacja ta stanowi wykonanie wyżej wymienionego wyroku Trybunału Konstytucyjnego, zgodnie z którym od dnia 1 stycznia 2013 r. ubój zwierząt wykonywany według szczególnych metod wymaganych przez obrzędy religijne jest zakazany. Mając na względzie wyrok Trybunału Konstytucyjnego proponowany termin wejścia w życie ustawy wypełni w ten sposób powstałą lukę prawną, gdyż również z tym dniem weszło w życie rozporządzenie nr 1069/2009. Ponadto regulacja w tym zakresie jest oczekiwana przez przedsiębiorców, ponieważ wpłynie ona korzystnie na warunki prowadzenia przez nich działalności gospodarczej, pozwoli też zakładom, w których dokonuje się uboju rytualnego, kontynuować działalność w tym zakresie po wejściu w życie projektowanej ustawy. Zatem wejście w życie ustawy w jak najszybszym terminie leży w interesie przedsiębiorców, a co się z tym wiąże także w interesie państwa. Wejście projektowanej ustawy w późniejszym terminie może spowodować poważne skutki społeczno-gospodarcze w takich zakładach, w postaci utraty zysków z prowadzonej działalności, utraty rynków zbytu, a przez to miejsc pracy.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny

Przepisy projektowanej ustawy będą oddziaływać na:

- 1) podmioty dokonujące uboju zwierząt bez uprzedniego ogłuszenia,
- 2) podmioty zajmujące się obrotem produktami pochodzenia zwierzęcego,
- 3) związki wyznaniowe zarejestrowane w Polsce,
- 2) Inspekcję Weterynaryjną.

2. Wpływ projektowanej ustawy na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie przepisów projektu ustawy może powstrzymać niekorzystny wpływ zarówno na budżet państwa, jak i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Zdaniem organizacji branżowych zrzeszających producentów branży mięsnej, wobec niskiej rentowności zakładów, skutki finansowe wynikające z ograniczenia produkcji w zakładach produkujących wołowinę i mięso drobiowe zgodnie z wymaganiami konsumentów muzułmańskich w Unii Europejskiej oraz państwach trzecich może doprowadzić do bankructw kilkunastu firm w tej branży i w obszarach z nią powiązanych oraz utraty pracy przez kilka tysięcy osób.

Utrzymanie obecnie obowiązującego przepisu ograniczającego możliwości produkcji poprzez zakaz wykonywania uboju zwierząt bez ogłuszenia spowoduje spadek dochodów firm, który pociąga za sobą spadek dochodów podatkowych. Jednocześnie wzrost bezrobocia będzie miał wpływ na budżety jednostek samorządu terytorialnego i budżet państwa. Ograniczenie możliwości umieszczenia produktów na rynkach państw trzecich może, zdaniem przedstawicieli branży mięsnej, zmniejszyć produkcję mięsa w niektórych zakładach nawet o 30%. Należy także liczyć się z koniecznością wypłacania kar umownych za niedostarczone kontrahentom produkty. Zakłady branży mięsnej mogą w tej sytuacji wystąpić o odszkodowania, które dodatkowo uszczuplą budżet państwa.

3. Wpływ projektowanej ustawy na rynek pracy

Wejście w życie przepisów projektu ustawy może powstrzymać niekorzystne skutki na rynku pracy wynikające z wprowadzenia zakazu uboju zwierząt bez ogłuszenia związane z ograniczeniem produkcji lub unieruchomieniem niektórych rzeźni, co spowoduje spadek zatrudnienia w zakładach branży mięsnej. W 2011 r.

w Polsce działalność prowadziło 801 zakładów uboju zwierząt kopytnych, 194 zakłady uboju drobiu oraz 4 zakłady uboju królików. W 2011 r. w Polsce funkcjonowało 15 rzeźni bydła oraz 12 rzeźni drobiu, w których pozyskiwane było mięso zgodnie z obrzędami religijnymi. W zakładach tych jest zatrudnionych ponad 5 800 osób.

4. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Wejście w życie projektowanej ustawy przyczyni się do utrzymania konkurencyjności branży mięsnej na rynku unijnym i światowym. Zgodnie z danymi GUS za rok 2011 produkcja wołowiny wyniosła 385 000 ton, mięsa drobiowego 1 440 000 ton. Wartość eksportu wołowiny ogółem 807 297 tys. euro i mięsa drobiowego 904 341 tys. euro. Związki branżowe zrzeszające producentów mięsa szacują, że 30% wołowiny i 10% mięsa drobiowego wyeksportowanego z Polski w 2011 r., czyli odpowiednio 79 806 ton o wartości 242 189 tys. euro oraz 44 231 ton o wartości 90 434 tys. euro, pochodziło z uboju zwierząt przeprowadzonego zgodnie z metodami obrzędów religijnych przeznaczonego głównie na rynki państw muzułmańskich. Rynki tych państw notują kilkuprocentowy roczny wzrost popytu na mięso i produkty pozyskiwane zgodnie z wymaganiami religijnymi. Projektowana ustawa pozwoli na utrzymanie wypracowanej dotychczas pozycji i obecność polskich przedsiębiorstw branży mięsnej na tych rynkach.

5. Wpływ projektowanej ustawy na sytuację i rozwój regionalny

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

6. Konsultacje społeczne

Dyskusja dotycząca uboju zwierząt nieopowiedzonego ogłuszeniem toczy się od kilkunastu miesięcy za pośrednictwem mediów oraz przez przekazywanie stanowisk i opinii do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. W tej sprawie wypowiedziały się liczne organizacje i zrzeszenia, w tym organizacje pozarządowe, których statutowym celem jest ochrona zwierząt. Organizacje pozarządowe, których statutowym celem jest ochrona zwierząt, są przeciwne możliwości dokonywania uboju zwierząt bez ogłuszenia z uwagi na nadmierne cierpienie zwierząt poddawanych takiemu ubojowi.

Stanowiska i opinie w tej sprawie przedstawili także producenci mięsa, zrzeszenia hodowców bydła i drobiu oraz podmioty zajmujące się ubojem zwierząt i przetwórstwem mięsa. Wskazują przy tym na negatywne skutki utrzymywania zakazu uboju zwierząt bez ogłoszenia polegające na utracie z trudem zdobytych rynków zbytu, spadek opłacalności produkcji zwierzęcej, obniżenie konkurencyjności podmiotów uczestniczących w obrocie zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego, obniżenie rentowności zakładów uboju, ograniczenie produkcji mięsa i skupu zwierząt oraz konsekwencje finansowe w związku z wypłacaniem kar umownych za niewywiązanie się z zawartych kontraktów.

Stanowiska sprzeciwiające się wprowadzeniu zakazu uboju zwierząt bez ogłoszenia oraz podjęcia działań zmierzających do nie wprowadzania zakazu prowadzenia uboju zwierząt zgodnie z metodami wymaganymi przez obrzędy religijne wyrazili na spotkaniach z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedstawiciele związków wyznaniowych zarejestrowanych w Polsce.

Niemniej jednak postanowiono przeprowadzić konsultacje społeczne w skróconym terminie. W ramach konsultacji społecznych projekt ustawy zostanie przesłany do niżej wymienionych podmiotów: Krajowa Rada Izb Rolniczych, Rada Gospodarki Żywnościowej, Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych, Inspekcja Weterynaryjna Główny Inspektorat Weterynarii, Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Sekretariat Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”, NSZZ RI „Solidarność”, Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona” Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „REGIONY”, Związek Zawodowy Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”, Związek Zawodowy Rolników Rzeczypospolitej „Solidarni”, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników, Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych, Związek Zawodowy Pracowników Rolnictwa w RP, Krajowa Rada Spółdzielcza, Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych LEWIATAN, Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej, Business Centre Club, Związek Rzemiosła Polskiego, Forum Związków Zawodowych, Federacja Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, Krajowa Izba Lekarsko – Weterynaryjna, Ogólnopolski Związek Zawodowy Lekarzy Weterynarii Inspekcji Weterynaryjnej, Ogólnopolskie Stowarzyszenie Lekarzy Weterynarii Wolnej Praktyki „*Medicus Veterinarius*”, Polskie Towarzystwo Nauk Weterynaryjnych, Ogólnopolskie Stowarzyszenia Techników

Weterynarii „ESKULAP”, Polska Izba Mleka, Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka, Polski Związek Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego, Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego, Polski Związek Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „POLSUS”, Polski Związek Owczarski, Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Zwierząt OTOZ - „Animals”, Fundacja „Zwierzęta i My”, Fundacja Międzynarodowy Ruch na Rzecz Zwierząt VIVA!, Klub „Gaja” Stowarzyszenie Ekologiczno - Kulturalne, Towarzystwo Przyjaciół Zwierząt „AMICUS”, Polska Liga Ochrony Zwierząt, Fundacja PEGASUS, Polski Związek Producentów, Eksporterów i Importerów Mięsa POLSKIE MIĘSO, Stowarzyszenie Rzeźników i Wędliniarzy RP, Unia Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego UPEMI, Stowarzyszenie Przyjaciół Zwierząt „AMICUS”.

Opracowano w Departamencie
Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii:

ZASTĘPCA DYREKTORA

 Andrzej Kubowski

Akceptował:

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym:

